

Bydgoszcz, dnia 2 marca 2026 r.

**KOMISARZ WYBORCZY
W BYDGOSZCZY II**

Dariusz Kala

DBD.0012.3.2026

INFORMACJA

**O UPRAWNIENIACH PRZYSŁUGUJĄCYCH OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM
ORAZ OSOBOM, KTÓRE NAJPÓŹNIEJ W DNIU GŁOSOWANIA UKOŃCZĄ
60 LAT UPRAWNIONYM DO UDZIAŁU W REFERENDUM GMINNYM
W SPRAWIE ODWOŁANIA ORGANÓW GMINY PRZED UPŁYWEM KADENCJI**

Komisarz Wyborczy w Bydgoszczy II informuje o uprawnieniach osób niepełnosprawnych oraz osób, które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat uprawnionych do udziału w referendum gminnym w sprawie odwołania organów gminy przed upływem kadencji, zwanym dalej „referendum”, przewidzianych w przepisach ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2025 r. poz. 365 i 1792 oraz z 2026 r. poz. 178) w związku z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 472).

Osobą uprawnioną do udziału w referendum gminnym jest osoba stale zamieszkująca na obszarze danej gminy, posiadająca czynne prawo wyborcze do rady tej gminy i ujęta w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców w tej gminie.

Osoby niepełnosprawne oraz osoby, które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat uprawnione są do udziału w referendum na takich samych zasadach jak pozostałe osoby, jednakże przysługują im poniższe uprawnienia.

Należy pamiętać, że we wszystkich przypadkach, o których mowa poniżej, o dotrzymaniu terminu decyduje data otrzymania wniosku przez właściwy organ, a nie data nadania przesyłki.

I. Prawo do uzyskiwania informacji o referendum

Osoba niepełnosprawna oraz osoba, która najpóźniej w dniu głosowania ukończy 60 lat uprawniona do udziału w referendum, ujęta w Centralnym Rejestrze Wyborców w stałym obwodzie głosowania w danej gminie, ma prawo do uzyskiwania informacji o:

- 1) terminie referendum oraz godzinach głosowania;
- 2) właściwym dla siebie obwodzie głosowania;
- 3) lokalach obwodowych komisji do spraw referendum znajdujących się najbliżej jej miejsca zamieszkania, w tym o lokalach dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- 4) warunkach ujęcia takiej osoby w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum w obwodzie głosowania, w którym znajduje się lokal obwodowej komisji do spraw referendum dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych;
- 5) przedmiocie i pytaniach w referendum;
- 6) warunkach oraz formach głosowania.

Informacje te są przekazywane osobie uprawnionej do udziału w referendum, na jej wniosek, przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) telefonicznie lub w drukowanych materiałach informacyjnych, w tym w formie elektronicznej. We wniosku, o którym mowa, osoba uprawniona podaje nazwisko, imię (imiona) oraz adres stałego zamieszkania.

Informacje, o których mowa wyżej, są także udostępniane w Biuletynie Informacji Publicznej gminy oraz podawane do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty w danej gminie.

II. Prawo do głosowania korespondencyjnego

Głosować korespondencyjnie mogą **osoby uprawnione do udziału w referendum posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności** w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913 z późn. zm.), w tym także **osoby posiadające orzeczenie organu rentowego o:**

- 1) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2, i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749);

- 2) niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy wymienionej w pkt 1;
- 3) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt 1;
- 4) zaliczeniu do I grupy inwalidów;
- 5) zaliczeniu do II grupy inwalidów;

a także osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

Głosować korespondencyjnie **mogą również osoby uprawnione do udziału w referendum:**

- 1) podlegające w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych;
- 2) które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat.

Zamiar głosowania korespondencyjnego powinien zostać zgłoszony przez osobę uprawnioną do udziału w referendum komisarzowi wyborczemu **najpóźniej w 13. dniu przed dniem referendum.**

Osoba podlegająca w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych może zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego **najpóźniej w 5. dniu przed dniem referendum.** Natomiast osoba, która rozpocznie podleganie obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych po tym terminie, może zgłosić ten zamiar **najpóźniej w 2. dniu przed dniem referendum.**

Zgłoszenie, może być dokonane:

- 1) ustnie;
- 2) na piśmie w postaci:
 - a) papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem,
 - b) elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl, po uwierzytelnieniu tej osoby;
- 3) telefonicznie – w przypadku osoby niepełnosprawnej oraz osoby podlegającej w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych.

Powinno ono zawierać nazwisko i imię (imiona), numer PESEL osoby uprawnionej do udziału w referendum, oznaczenie referendum, którego dotyczy zgłoszenie, oraz adres, na który ma być wysłany pakiet referendalny.

Do zgłoszenia osoba niepełnosprawna dołącza kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności. Jeżeli zgłoszenia dokonano ustnie, osoba uprawniona do udziału w referendum musi dodatkowo dostarczyć orzeczenie do urzędu gminy.

W zgłoszeniu osoba niepełnosprawna może zażądać dołączenia do pakietu referendalnego nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a oraz może zamieścić lub podać adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych, o którym mowa w art. 20h ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2025 r. poz. 1703).

Osoba głosująca korespondencyjnie będzie ujęta w spisie osób uprawnionych do udziału w referendum w obwodzie głosowania właściwym dla jej stałego miejsca zamieszkania (zgodnie z adresem ujęcia w stałym obwodzie głosowania w Centralnym Rejestrze Wyborców).

Osoba uprawniona do udziału w referendum głosująca korespondencyjnie nie później niż 6. dnia przed dniem referendum otrzyma pakiet referendalny, który zostanie doręczony przez przedstawiciela Poczty Polskiej **wyłącznie do rąk własnych** tej osoby, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i pisemnym pokwitowaniu odbioru.

Jeżeli osoba uprawniona do udziału w referendum nie może potwierdzić odbioru, doręczający sam stwierdzi datę doręczenia oraz wskaże odbierającego i przyczynę braku jego podpisu.

Osoba podlegająca w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych, otrzyma pakiet referendalny **nie później niż 2. dnia przed dniem referendum**. Pakiet zostanie doręczony do drzwi mieszkania lub innego lokalu, w którym przebywa taka osoba, przy zachowaniu środków ochrony osobistej.

W przypadku nieobecności osoby uprawnionej do udziału w referendum pod wskazanym adresem doręczający umieści zawiadomienie o terminie powtórnego doręczenia w skrzynce na listy lub, gdy nie jest to możliwe, na drzwiach mieszkania. Termin powtórnego doręczenia nie może być dłuższy niż 1 dzień od dnia pierwszego doręczenia.

W skład pakietu referendalnego przekazywanego osobie uprawnionej do udziału w referendum wchodzi: koperta zwrotna, karty do głosowania, koperta na kartę do głosowania, oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu, instrukcja głosowania

korespondencyjnego i ewentualnie nakładki na karty do głosowania sporządzone w alfabecie Braille'a, jeżeli osoba niepełnosprawna zażądała ich przesłania.

Na karcie do głosowania osoba uprawniona do udziału w referendum oddaje głos, w sposób określony w informacji znajdującej się w dolnej części karty do głosowania.

Po oddaniu głosu karty do głosowania należy umieścić w kopercie z napisem „Koperta na kartę do głosowania” i kopertę tę zakleić. **Niezaklejenie koperty na kartę do głosowania spowoduje, że karty do głosowania nie będą uwzględnione przy ustalaniu wyników głosowania.**

Zaklejoną kopertę na kartę do głosowania należy włożyć do koperty zwrotnej zaadresowanej do obwodowej komisji do spraw referendum.

Następnie należy wypełnić oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu, na którym należy:

- 1) wpisać miejscowość i datę jego sporządzenia,
- 2) własnoręcznie podpisać się.

Oświadczenie wkłada się do koperty zwrotnej (z adresem obwodowej komisji do spraw referendum). **Niewłożenie oświadczenia do koperty zwrotnej lub niepodpisanie go spowoduje, że karty do głosowania nie będą uwzględnione przy ustalaniu wyników głosowania.**

Kopertę zwrotną zawierającą:

- 1) zaklejoną kopertę z kartami do głosowania;
- 2) podpisane oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu

należy zakleić i przekazać przedstawicielowi Poczty Polskiej.

Przedstawiciel Poczty Polskiej odbierze zamkniętą kopertę zwrotną na podstawie okazanego przez osobę uprawnioną do udziału w referendum, która otrzymała pakiet referendalny, dokumentu potwierdzającego tożsamość. Odbiór następuje za pokwitowaniem najpóźniej w:

- 1) dniu referendum, jeżeli osoba uprawniona do udziału w referendum **w momencie doręczenia pakietu referendalnego zgłosiła potrzebę jej odbioru**, pod adresem wskazanym przez tę osobę;
- 2) przedostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień referendum – w placówce Poczty Polskiej usytuowanej na obszarze gminy, w której przeprowadzane jest referendum;

- 3) trzecim dniu roboczym poprzedzającym dzień referendum w dowolnej placówce Poczty Polskiej.

Osoba uprawniona do udziału w referendum **do czasu zakończenia głosowania** może osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do obwodowej komisji do spraw referendum, której adres znajduje się na kopercie zwrotnej.

Osoba podlegająca w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych przekazuje, **najpóźniej w dniu referendum**, przedstawicielowi Poczty Polskiej zamkniętą kopertę zwrotną pod adresem, pod który doręczono jej pakiet referendalny, przy zachowaniu środków ochrony osobistej.

Głosować korespondencyjne nie mogą osoby umieszczone w spisach osób uprawnionych do udziału w referendum w obwodach głosowania utworzonych w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych, a także osoby, które udzieliły pełnomocnictwa do głosowania.

III. Prawo do głosowania przez pełnomocnika

Głosować przez pełnomocnika mogą osoby uprawnione do udziału w referendum posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913 z późn. zm.), w tym także **osoby posiadające orzeczenie organu rentowego o:**

- 1) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2, i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1749);
- 2) niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy wymienionej w pkt 1;
- 3) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt 1;
- 4) zaliczeniu do I grupy inwalidów;
- 5) zaliczeniu do II grupy inwalidów;

a także osoby o stałej albo długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny.

Ponadto **głosować przez pełnomocnika mogą osoby uprawnione do udziału w referendum, które najpóźniej w dniu głosowania ukończą 60 lat.**

Pełnomocnikiem może być osoba uprawniona do udziału w referendum.

Pełnomocnikiem nie może być:

- 1) osoba wchodząca w skład komisji obwodowej właściwej dla obwodu głosowania osoby udzielającej pełnomocnictwa do głosowania;
- 2) mąż zaufania;
- 3) obserwator społeczny;
- 4) radny oraz wójt (burmistrz, prezydent miasta) gminy, w której przeprowadzane jest referendum.

Pełnomocnictwo można przyjąć:

- 1) tylko od jednej osoby lub
- 2) od dwóch osób, jeżeli co najmniej jedną z nich jest wstępny (ojciec, matka, dziadek, babka, itd.), zstępny (syn, córka, wnuk, wnuczka, itd.), małżonek, brat, siostra lub osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli w stosunku do pełnomocnika.

Pełnomocnictwa udziela się przed wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) lub przed innym pracownikiem urzędu gminy upoważnionym przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do sporządzania aktów pełnomocnictwa do głosowania.

W celu sporządzenia aktu pełnomocnictwa osoba uprawniona do udziału w referendum **składa wniosek** do wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy, w której przeprowadzane jest referendum.

Wniosek należy **złożyć najpóźniej w 9. dniu przed dniem referendum.**

Wzór wniosku, który stosuje się odpowiednio w referendum gminnym, stanowi załącznik nr 4 do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 lipca 2011 r. w sprawie sporządzenia aktu pełnomocnictwa do głosowania w wyborach: do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej, do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (Dz. U. z 2024 r. poz. 314).

Wniosek może być złożony:

- 1) ustnie;
- 2) na piśmie w postaci:
 - a) papierowej, opatrzonym własnoręcznym podpisem,
 - b) elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej na stronie internetowej gov.pl, po uwierzytelnieniu tej osoby.

Powinien on zawierać nazwisko i imię (imiona), numer PESEL oraz adres zamieszkania zarówno osoby uprawnionej do udziału w referendum chcącej udzielić pełnomocnictwa do głosowania, jak i osoby, której ma być udzielone pełnomocnictwo do głosowania, oraz oznaczenie referendum, którego dotyczy pełnomocnictwo do głosowania. Osoba uprawniona do udziału w referendum we wniosku może zamieścić adres poczty elektronicznej lub numer telefonu komórkowego oraz informację o wyrażeniu zgody na przekazanie danych do rejestru danych kontaktowych osób fizycznych, o którym mowa w art. 20h ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2025 r. poz. 1703).

Do wniosku należy dołączyć:

- pisemną zgodę osoby mającej być pełnomocnikiem na przyjęcie pełnomocnictwa — **wzór zgody na przyjęcie pełnomocnictwa**, który stosuje się odpowiednio w referendum gminnym, stanowi załącznik nr 8 do ww. rozporządzenia;
- kopię aktualnego orzeczenia właściwego organu orzekającego o ustaleniu stopnia niepełnosprawności **tylko w przypadku, gdy osoba uprawniona do udziału w referendum udzielająca pełnomocnictwa w dniu głosowania nie będzie miała ukończonych 60 lat.**

Akt pełnomocnictwa jest sporządzany z zasady w miejscu stałego zamieszkania osoby uprawnionej do udziału w referendum, chyba że osoba ta we wniosku zwróci się o jego sporządzenie w innym miejscu na obszarze gminy, w której przeprowadzane jest referendum.

Osoba uprawniona do udziału w referendum ma prawo cofnięcia udzielonego pełnomocnictwa. Cofnięcie pełnomocnictwa następuje przez:

- 1) złożenie najpóźniej na 2 dni przed dniem referendum stosownego oświadczenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) gminy, w której sporządzono akt pełnomocnictwa. Oświadczenie należy złożyć w godzinach pracy urzędu gminy;

- 2) doręczenie takiego oświadczenia właściwej obwodowej komisji do spraw referendum w dniu głosowania w godzinach od 7⁰⁰ do 21⁰⁰, pod warunkiem, że pełnomocnik jeszcze nie oddał głosu.

Osoba uprawniona do udziału w referendum, która udzieliła pełnomocnictwa może głosować osobiście w lokalu komisji obwodowej, pod warunkiem, że wcześniej nie oddał głosu jej pełnomocnik. Głosowanie osobiste przez osobę uprawnioną do udziału w referendum, która udzieliła pełnomocnictwa, powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa. Głosowania przez pełnomocnika nie przeprowadza się w obwodach głosowania utworzonych w zakładach leczniczych, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych.

Pełnomocnictwa do głosowania nie może udzielić osoba, która zgłosiła zamiar głosowania korespondencyjnego.

IV. Głosowanie w wybranym przez siebie lokalu obwodowej komisji do spraw referendum, w tym w lokalu dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych

Osoba niepełnosprawna uprawniona do udziału w referendum może głosować osobiście w lokalu obwodowej komisji do spraw referendum w obwodzie głosowania właściwym dla jej miejsca zamieszkania. Może także głosować w wybranym przez siebie lokalu komisji obwodowej dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych. W tym celu powinna ona złożyć wniosek o zmianę miejsca głosowania.

Wniosek należy złożyć najwcześniej w 44. dniu a najpóźniej w 3. dniu przed dniem referendum.

Po złożeniu powyższego wniosku osoba uprawniona do udziału w referendum zostanie skreślona ze spisu w stałym obwodzie głosowania właściwym dla adresu zameldowania na pobyt stały lub adresu stałego zamieszkania.

Informacja o lokalach obwodowych komisji do spraw referendum dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych dostępna jest w Biuletynie Informacji Publicznej gminy oraz w obwieszczeniu wójta (burmistrza, prezydenta miasta) o numerach i granicach obwodów głosowania, najpóźniej w dniu 30. dnia przed dniem referendum.

V. Głosowanie w lokalu obwodowej komisji do spraw referendum przy użyciu nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a

W lokalu obwodowej komisji do spraw referendum osoba niepełnosprawna uprawniona do udziału w referendum może także głosować przy użyciu nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a.

W dniu referendum obwodowa komisja do spraw referendum wraz z kartami do głosowania wyda osobie niepełnosprawnej, na jej prośbę, nakładki na te karty. Po oddaniu głosu osoba uprawniona do udziału w referendum obowiązana jest zwrócić komisji obwodowej nakładki na karty.

VI. Korzystanie z pomocy innej osoby w trakcie głosowania w lokalu obwodowej komisji do spraw referendum

Osobie niepełnosprawnej uprawnionej do udziału w referendum, na jej prośbę, może pomagać w głosowaniu w lokalu obwodowej komisji do spraw referendum inna osoba, w tym także niepełnoletnia. Pomoc ta może mieć tylko techniczny charakter. Nie może ona polegać na sugerowaniu osobie uprawnionej do udziału w referendum sposobu głosowania lub na głosowaniu w zastępstwie tej osoby. Dopuszczalne jest, aby na życzenie niepełnosprawnej osoby uprawnionej do udziału w referendum w pomieszczeniu za zasłoną przebywała osoba udzielająca pomocy. Osobą tą nie może być członek komisji, mąż zaufania, ani obserwator społeczny.

Na prośbę osoby niepełnosprawnej uprawnionej do udziału w referendum komisja jest obowiązana do przekazania ustnie treści obwieszczeń referendalnych w zakresie informacji o pytaniach w referendum.

Komisarz Wyborczy
w Bydgoszczy II

/-/ Dariusz Kala